

Konsekvensutredning - allmänna råd om ändring i Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2012:1) om årsredovisning och koncernredovisning

Inledning

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en myndighet när den överväger nya eller förändrade regler göra en konsekvensutredning och dokumentera denna.

BFN överväger att ge ut allmänna råd om ändring i Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2012:1) om årsredovisning och koncernredovisning.

Reglerna gäller för icke-noterade företag. Med icke-noterade företag avses andra företag än företag vars andelar, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad inom EES eller på en motsvarande marknad utanför EES.

BFN:s konsekvensutredning dokumenteras i denna konsekvensanalys. Analysen utgår från de frågeställningar som finns i förordningen.

1. Beskrivning av problemet och vad BFN vill uppnå.

I Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2012:1) om årsredovisning och koncernredovisning, K3, anges i kapitel 9 punkt 9.3 att ett företag för särskilt ändamål, SPE, ska omfattas av koncernredovisningen om moderföretaget har bestämmande inflytande utan att vara ägare. BFN har därmed bedömt att ett företag ska behandlas som om det vore ett dotterföretag även om ägande av andelar saknas. Denna bedömning är emellertid tveksam givet definitionen av koncernföretag i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554), ÅRL, och bestämmelserna i 7 kap. 1 och 5 §§ ÅRL om koncernredovisningens omfattning.

I 1 kap. 4 § definieras begreppen moderföretag, dotterföretag, koncern och koncernföretag. Bestämmelsen innehåller fyra alternativa grunder för att bestämma om det föreligger ett moder-dotterföretagsförhållande och koncerndefinitionen synes förutsätta att moderföretaget äger andelar i dotterföretaget för att ett koncernförhållande ska anses föreligga. Bestämmelsen beskriver följande koncernsituationer:

1. Ett företag innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i ett annat företag (juridisk person).
2. Ett företag äger andelar i ett annat företag och förfogar på grund av avtal med de andra delägarna över mer än hälften av rösterna för andelarna.
3. Ett företag äger andelar i ett annat företag och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i det andra företags styrelse eller motsvarande ledningsorgan.
4. Ett företag äger andelar i ett annat företag och har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över denna på grund av avtal med det andra företaget eller på grund av föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförliga stadgar.

I 7 kap. 1 § anges att ett moderföretag ska upprätta koncernredovisning enligt denna lag, om inte annat följer av 2, 3 eller 3 a § och i 7 kap. 5 § första stycket anges att koncernredovisningen ska omfatta samtliga dotterföretag, om inte något annat följer av andra stycket.

Koncerndefinitionen har behandlats i flera utredningar och förslag om ändring av definitionen har lämnats av utredningen om internationell redovisning i svenska företag, IAS-utredningen, och av Utredningen om enklare redovisning.

I IAS-utredningens betänkande konstateras att de eventuella oklarheter som formuleringen av koncerndefinitionen i 1 kap. 4 § ÅRL ger upphov till bör undanröjas (SOU 2003:71 s. 116). Följaktligen lämnade utredningen förslag att koncerndefinitionen skulle skrivas om så att det inte längre krävs att moderföretaget äger andelar i den juridiska personen för att det ska betraktas som en koncern. I stället uppställdes enligt förslaget ett krav på att moderföretaget har rätt att utöva eller faktiskt utövar ett ensamt bestämmande inflytande över den juridiska personen, (a.a. s. 135). I kommentaren till ändringsförslaget anges att i det fall ett företag betraktas som dotterföretag utan att moderföretaget innehar majoriteten av rösterna i företaget krävs enligt gällande lydelse av 1 kap. 4 § ÅRL alltid att moderföretaget äger andelar i den juridiska personen (a.a. s. 203).

Även Utredningen om enklare redovisning konstaterade att såsom koncerndefinitionen i ÅRL är utformad måste ett företag äga minst en andel i ett annat företag för att det ska anses vara moderföretag (SOU 2009:46 s. 15). I utredningsdirektiven angavs att utredningen bland annat hade uppdrag att föreslå hur koncerndefinitionen i ÅRL skulle anpassas till IAS (nu IFRS). Utredningen föreslog likt IAS-utredningen en ny koncerndefinition enligt vilken något ägande inte skulle krävas för att ett företag ska utgöra moderföretag.

Inget av förslagen ledde emellertid senare fram till någon ändrad koncerndefinition i ÅRL.

Vad gäller koncerndefinitionen gjorde slutligen Redovisningsutredningen bedömningen att genomförandet av det nya direktivet inte föranledde någon förändring i koncerndefinitionen i 1 kap. 4 § ÅRL (delbetänkandet Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv, SOU 2014:22 s. 219).

I delbetänkande angav utredningen följande.

Utredningen bedömer därför att begreppen ”koncern”, ”moderföretag” och ”dotterföretag” har samma innebörd i det nya direktivet som i det tidigare direktivet. Därmed ger tillkomsten av det nya direktivet inte anledning att ändra ÅRL:s bestämmelser om vad som utgör ”koncern”, ”moderföretag” respektive ”dotterföretag”.

Det kan tilläggas att det nya direktivet i och för sig synes ge ett avsevärt större utrymme än det tidigare direktivet för koncerndefinitioner som inte innehåller något krav på att moderföretaget innehar en ägarandel i dotterföretaget. Utredningen har dock inte i denna fas av sitt arbete haft utrymme för att analysera närmare om detta utrymme bör utnyttjas (SOU 2014:22 s. 222 f.).

När det allmänna rådet behandlades av nämnden fanns en förväntan om att förslagen i slutbetänkandet från Utredningen om enklare redovisning skulle leda till en lagändring och att en proposition med denna innebörd var nära förestående. Mot denna bakgrund beslutade nämnden att anta det allmänna rådet trots att det kunde innebära att vissa företag som inte omfattas av koncerndefinitionen i ÅRL skulle konsolideras i koncernredovisningen. Någon ändring genomfördes emellertid inte och det har lett till att det nu uppstått en osäkerhet om punktens tillämpning.

Bokföringsnämnden har i en ny skrivelse till Justitiedepartementet framfört att 1 kap. 4 § årsredovisningslagen bör ändras så att det klargörs att ett företag som har kontroll över ett annat företag anses vara moderföretag, oavsett om det äger andelar i det andra företaget (Ju2021/01429). Bokföringsnämnden har påpekat att ett företag som inte vill att koncernredovisningen ska omfatta vad som i praktiken är ett dotterföretag kan göra det genom att konstruera ett ägarliknande förhållande mellan sig och det andra företaget genom avtal i stället för genom formellt ägande. Regeringen beslutade den 17 juni 2021 kommittédirektiv¹ enligt vilka en utredare bland annat ska bedöma om koncerndefinitionerna i årsredovisningslagen och i övrig lagstiftning bör ändras så att en koncern i vissa fall ska kunna uppstå utan att ett företag äger andelar i ett annat. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2022.

ÅRL, har karaktär av ramlagstiftning. Inom de ramar som lagen anger sker en kompletterande normgivning genom t.ex. Bokföringsnämnden och Finansinspektionen. Detta kommer till uttryck genom bestämmelsen 2 kap. 2 § ÅRL om att årsredovisningen ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Att avvakta resultatet av de nu beslutade utredningsdirektiven är ett alternativ som har övervägts av nämnden. Men med hänsyn till att den pågående lagstiftningsprocessen kan ta viss tid och att utkomsten av projektet inte kan förutses har BFN beslutat att punkt 9.3 bör upphävas.

Utöver den ändring som innebär att punkten 9.3 upphävs föreslår nämnden även att punkt 18.8 och punkt 18.23 korrigeras. Ändringarna är av redaktionellt slag och konsekvensutredningen tar inte upp dessa ändringar ytterligare.

2. Beskrivning av vilka alternativa lösningar som finns för det BFN vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd.

BFN anser att det med nu gällande bestämmelser i ÅRL saknas alternativa lösningar eftersom ÅRL i sin nuvarande lydelse inte synes ge utrymme för den kompletterande normgivningen som kommer till uttryck i punkt 9.3.

BFN har i en skrivelse till Justitiedepartementet i februari 2001 påpekat att kravet i 1 kap. 4 § 4 ÅRL på att ett företag måste äga minst en andel i ett annat företag för att det ska anses vara moderföretag innebär att ett företag enkelt kan kringgå reglerna om koncernredovisning genom att helt enkelt avstå från ägarandel och i stället tillförsäkra sig ett bestämmande

---

¹ Kommittédirektiv Genomförande av EU-direktiv om offentlig land-för-land-rapportering och några frågor om års- och koncernredovisningar (Dir 2021:46)

inflytande på annat sätt, t.ex. genom avtal. Enligt BFN:s uppfattning bör företag som utåt sett framstår som en ekonomisk enhet som regel också presenteras på det sättet i redovisningen.

Flera utredningar har föreslagit att kravet på ägarandel utmönstras ur koncerndefinitionen i 1 kap. 4 § ÅRL (IAS-utredningens betänkande Internationell redovisning i svenska företag, SOU 2003:7 och Utredningen om enklare redovisning i slutbetänkandet Försevad årsredovisning och bokföringsbrott m.m., SOU 2009:46). Utredningen om enklare redovisning föreslog t.ex. att det inte skulle föreligga ett absolut krav på att ett företag ska äga någon andel i ett annat företag för att sistnämnda företag ska vara dotterföretag och angav därvid att det skulle medföra att ett företags koncern tillhörighet därmed skulle kunna bestämmas utifrån vad som är företagsekonomiskt och redovisningsmässigt motiverat. På så sätt skulle förslaget som utredningen la fram leda till mer rättvisande koncernredovisningar.

Frågan om vilka företag som ska konsolideras i koncernredovisningen har aktualiserats genom att BFN mottagit en skrivelse från FAR i vilken det ifrågasätts om konsolidering kan ske trots att inga andelar ägs och om BFN:s skrivning i K3 om SPE är i överensstämmelse med nuvarande lydelse i ÅRL. Den frågeställning som aktualiserat frågan i skrivelsen har gällt om det ska anses föreligga ett koncernförhållande mellan å ena sidan företag som bedriver bostadsutveckling, inriktad på upplåtelse av bostadsrätter, och å andra sidan de bostadsrättsföreningar, som är kopplade till företagets verksamhet.

Det är enligt skrivelsen relativt vanligt att noterade företag bedriver bostadsutveckling via nybildade bostadsrättsföreningar. Situationen kan då ofta vara den att företaget inte, i vart fall inte i formell mening, innehar några andelar i bostadsrättsföreningarna. Fråga har uppkommit om huruvida dessa föreningar ska omfattas av den koncernredovisning som upprättas av bostadsutvecklingsföretaget. Frågeställningen är aktuell för såväl företag som tillämpar internationella redovisningsregler (IFRS) som företag som tillämpar BFN:s regelverk K3.

Här får koncerndefinitionen i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen betydelse. Utgör bostadsrättsföreningen dotterföretag till bostadsutvecklingsföretaget ska detta normalt upprätta en koncernredovisning.

När det sedan gäller vilka företag som ska omfattas av koncernredovisningen gäller skilda regler för olika företag. Såvitt gäller företag som tillämpar K3 är det årsredovisningslagens koncerndefinition som tillämpas när en bedömning görs av vilka företag som ska omfattas av en koncernredovisning.

Frågan om en bostadsrättsförening ska omfattas av en koncernredovisning har betydelse för när intäkter från de byggprojekt som bedrivs i bostadsrättsföreningen ska redovisas. Den får också på flera andra sätt betydelse för om bostadsutvecklingsföretaget måste upprätta en koncernredovisning och vad denna i så fall ska innehålla.

Förslaget har effekt på alla situationer där kontroll utövas utan att det finns ägande. BFN anser att företag som utåt sett framstår som en ekonomisk enhet som regel också bör presenteras på det sättet i redovisningen. Vid BFN:s sammanträde den 26 mars 2021 beslutade nämnden därför att ånyo skicka in en hemställan om en ändring av ÅRL så att det klargörs att ett företag som har kontroll över en annan juridisk person anses vara

moderföretag, oavsett om det äger andelar i den andra juridiska personen eller ej. Som framgår ovan har regeringen beslutat att en särskild utredare ska bedöma om koncerndefinitionerna i årsredovisningslagen och i övrig lagstiftning bör ändras.

En alternativ lösning skulle därför kunna vara att avvakta att en sådan lagändring kommer till stånd. Resultatet av regeringens överväganden går emellertid inte att förutse. Dessutom kan en eventuell ändring inte förväntas vara på plats för än om ett par års tid. En sådan lösning synes därför leda till betydande osäkerhet om bestämmelsens tillämplighet.

Som framgår ovan har förslagen som förts fram av flera tidigare utredningar inte lett till någon ändrad koncerndefinition. Med tanke på att någon ändring inte kommit till stånd under de senaste 20 åren trots att det föreslagits vid ett flertal tillfällen är det oklart om någon lagändring kommer att genomföras och när i tiden en sådan ändring i så fall kan förväntas. Att avvakta ett beslut i frågan framstår därför inte som ett lämpligt alternativ.

3. Vilka som berörs av regleringen.

Företag som upprättar koncernredovisning enligt K3-regelverket och som har bildat ett företag för särskilt ändamål över vilket företaget utövar ett bestämmande inflytande utan att äga några andelar.

Frågan har aktualiserats av att det pågår en diskussion för noterade företag som bedriver bostadsutveckling via bostadsrättsföreningar avseende om bostadsutvecklaren borde konsolidera bostadsrättsföreningarna under uppförandefasen. Frågan har behandlats av såväl Nasdaq Stockholm (Issuer Surveillance), Finansinspektionen som Nämnden för svensk redovisningstillsyn. Analysen har gjorts utifrån IFRS 10 Koncernredovisning och endast avsett IFRS, inte svensk normgivning. Enligt uppgift från FAR har ett antal aktörer i branschen under 2018-2020 valt att frivilligt övergå till att konsolidera sina bostadsrättsföreningar. BFN utgår från att uppgiften avser de noterade företagen.

Vid remissbehandlingen av K3-regelverket framförde Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet att den situation som punkt 9.3 omfattar troligtvis endast förekommer i ett fåtal fall i relativt avancerade icke-noterade företag.

4. Vilka kostnadmässiga och andra konsekvenser som regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen.

Förslaget har effekt på alla situationer där kontroll utövas utan att det finns ägande. Vilken redovisningsprincip företaget tillämpar påverkar hur och när företaget redovisar resultaten från projekten. En konsolidering enligt punkt 9.3 innebär att resultatet från ett projekt redovisas först efter färdigställande medan en successiv vinstavräkning på entreprenadavtal/projektledningsavtal/etc. kan tillämpas om företaget som projektet bedrivs i inte anses vara dotterföretag. Eftersom större projekt ofta löper över flera år kan valet av redovisningsprincip få stor effekt på det resultat som redovisas.

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Att upphäva punkt 9.3 innebär att den koncerndefinition som följer av årsredovisningslagens

definition i 1 kap. 4 § ska tillämpas. Det nya redovisningsdirektivet synes i och för sig ge utrymme för koncerndefinitioner som inte innehåller något krav på att moderföretaget innehar en ägarandel i dotterföretaget men det är inte heller något krav att länderna inför sådana regler.

Av Redovisningsutredningens delbetänkande (SOU 2014:22) framgår att utredningen bedömde att begreppen ”koncern”, ”moderföretag” och ”dotterföretag” har samma innebörd i det nya direktivet som i det tidigare direktivet. Därmed gav tillkomsten av det nya direktivet inte anledning att ändra ÅRL:s bestämmelser om vad som utgör ”koncern”, ”moderföretag” respektive ”dotterföretag” enligt utredningen.

I prop. 2015/16:3 lämnades de förslag till lagändringar som regeringen bedömde behövas för att genomföra direktivet. I övriga delar gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller direktivets krav (se sid. 130 f.).

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser.

Enligt BFN:s bedömning behöver inga särskilda hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande eller speciella informationsinsatser.

7. Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen.

BFN har inte någon närmare upplysning om antalet företag som berörs eller vilken storlek på företagen har som berörs av punkten. I likhet med Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet uppskattar BFN att den situation som punkt 9.3 omfattar troligtvis endast förekommer i ett fåtal fall i relativt avancerade icke-noterade företag.

Enligt den skrivelse som inkommit till BFN är behovet av klargörande emellertid brådskande och rör många företag. I den aktuella skrivelsen anges att frågeställningen är föranledd av att det pågår en diskussion avseende noterade företag om det ska anses föreligga ett koncernförhållande mellan å ena sidan företag som bedriver bostadsutveckling. Enligt skrivelsen är många företag berörda och ställer frågor om detta.

8. Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.

Punkt 9.3 kan antas vara administrativt betungande för berörda företag och kan även antas innebära betydande kostnader för de företag som omfattas av punktens tillämpningsområde. Att upphäva punkten kan därför antas innebära en kostnadsbesparing för de företag som redovisat i enlighet med punktens innebörd.

9. Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen.

Berörda företag kan ha kostnader för att se över vilka företag som konsoliderats i koncernredovisningen tidigare år och anpassa informationen i koncernredovisningen om ett

SPE har konsoliderats tidigare och efter ändringen inte längre ska göra det. Det kan innebära en engångskostnad att analysera vilka effekterna blir i efterföljande koncernredovisning.

10. I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen.

BFN anser att företag som utåt sett framstår som en ekonomisk enhet som regel också bör presenteras på det sättet i koncernredovisningen. Det finns skäl att anta att det kan påverka konkurrensförhållandena att företaget kan kringgå koncernredovisningsreglerna.

11. Hur regleringen kan komma att påverka företagen i andra avseenden.

Den nuvarande utformningen av bestämmelsen i ÅRL medför att ett bolag som vill undvika att konsolidera vad som i praktiken är ett dotterföretag kan göra det genom att konstruera ett ägarliknande förhållande mellan sig och det andra företaget med hjälp uteslutande av avtal, men undvika ett formellt ägande. Bestämmelsen kan därmed få effekten att ett företag kan redovisa intäkter och resultat av verksamhet som inte har realiserats mot extern part, dvs. som är att jämföra med koncerninterna. Lagstöd saknas för att BFN ska ändra på detta genom den kompletterande normgivningen.

12. Behov av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Inga sådana behov har identifierats.